

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

Narod, koji se odreće ma i jedne
stope krvi i znojem otaca svo-
jih natopljene zemlje nije dosto-
jan da se nazivlje narodom

Sva se štampa još uvijek bavi Hitlerovim planom o preseljenju manjina

(ŠTO KAŽU NOVINE)

POZADINA PRESELJAVANJA NJEMAČKIH MANJINA U OČIMA ENGLESKOGA LISTA

Pod tim naslovom donosi ljubljanski »Slovenec« od 3. ov. mj. iz Londona ovu vijest: Diplomatski urednik »Daily Herald« objašnjava njemački na crt o preseljavanju njemačkih manjina iz Ju-goistočne Evrope.

Taj na crt — kaže diplomatski urednik spomenutog lista — je prostački, strog i neumoljiv. Njemačke manjine iz svih država Istočne Evrope počevši od Estonije do Rumunjske, moraju se preseliti u svoju domovinu. Oni koji su već njemački državljani dobili su nalog, a oni koji pripadaju njemačkom plemenu i govore njemački, izloženi su pritisku, da bi se vratili u domovinu. Oni ostavljaju svoju zemlju, svoje domove, svoje zvanje, svoj novac i sve što imaju. Sve će to rekvirirati one države iz kojih se oni moraju iseliti. Njemačka vlada će na taj način dobiti velike rezerve novaca, za koje će Njemačka dobiti u zamjenu živice namirnice i sirovine. Što se pak tiče onih žitelja, koji nemaju vlastitog ognjišta, ti će dobiti u zamjenu zemlju u poljskom koridoru i u Poznanju, a biti će namješteni po tvornicama i poduzećima, koja pripadaju Židovima. Taj na crt već je na snazi u Estoniji i Letoniji. Pod pritiskom Berlina i Moskve, te su dvije države već potpisale sporazum u tom smislu.

Ali na crt se ne zadovoljava samo s time. On se odnosi i na žitelje njemačke narodnosti u Mađarskoj, Jugoslaviji i Rumunjskoj. Diplomatski urednik manjinskoga lista u Mađarskoj »Die Donau« kaže, »da je dužnost svih Nijemaca poći u Njemačku da bi dali Njemačkoj domovini nove izvore proizvodnje.

»Daily Herald« primjećuje — kaže dalje »Slovenec« — da narodni socijalisti idu još i dalje u izvršavanju toga sistema kolonizacije. Njemačka vlada je predložila sovjetskoj vladi neka bi preuzela više tisuća čeških radnika-specijalista u ime naplate za sovjetske sirovine. Rusiji su specijaliste-radnici potrebni. Njemačka hoće da se riješi Čeha, čija će imanja na taj način moći zaplijeniti, a njihove kuće prodati Nijemcima.

Zagrebačka »Slobodna Riječ« pod naslovom »Preseljenja Nijemaca iz Jugoslavije« piše:

Zabilježili smo već u našem listu, da je Treći Rajh pokrenuo jedan grandiozan plan: naime da sve njemačke manjine u Evropi preseli u njihovu postojbinu — u Njemačku.

Naravno da su ova zamisao i pot-hvat izazvali ogromni interes i među našim njemačkim narodnim manjinama. Ali kako izgleda one nisu odveć oduševljene ovim planom.

Njemačka manjinska štampa trudi se da dokaže, kako se to ne odnosi na sve Nijemce u Jugoslaviji, nego samo na jako izložene male skupine i pojedince, čiji je nacionalni život ugrožen. Medjutim, još je uvijek pitanje, da li stvar baš tako stoji sa tim preseljenjem Nijemaca iz Jugoslavije. Tako je ovih dana dobro informirani novčarski list »Basler Zeitung« objavio izvještaj iz Berlina u kojem se veli: »U njemačkoj prijestolnici javno se govori da je sljedeći program njemačke vlade iseljavanje njemačke manjine iz Jugoslavije. Iz dobro obavještenih krugova doznaje se, da ova akcija za iseljavanje stoji u tijesnoj vezi sa sadašnjim njemačko-jugoslavenskim privrednim pregovorima.

Imanje repatriiranih Nijemaca u Jugoslaviji preuzet će njemačka država i ovim će platiti sirovine i namirnice, koje se izvoze u Njemačku. Iseljavanje njemačke manjine iz Jugoslavije obaviti će se još prije iseljavanja tirolskih Nijemaca iz Italije.

Njemačko-jugoslavenski pregovori završit će se vjerojatno još ove nedjelje. Jugoslavenska vlada primila je rado ovaj prijedlog o iseljavanju Nijemaca.

Treba još dodati, da je i beogradska »Politika« ovih dana objavila jedan oveci izvještaj iz Berlina o tom pitanju,

ali se njegov sadržaj poklapa sa ovim samo u toliko što stvarno postoji načelna odluka za repatriiranje, ali ne da se to odmah provede, kako to tu stoji, nego postepeno u roku od 50—100 godina!

»Nova Riječ« glasilu Samostalno-demokratske stranke pod naslovom »Kolo sreće se okreće« piše: Hitlerov plan o preseljenju raseljenih Nijemaca natrag u Reich — izazvao je specijalno raspoloženje i kod naših Nijemaca. Njemačke, manjinske novine pišu o »alarmantnim vijestima«, kojima da njemački neprijatelji plaše pojedine članove njemačke manjine u Jugoslaviji. da će morati ostaviti svoju postojbinu, a sav svoj sadanji imetak predati na raspoloženje Reichu, a onda seliti i tako dalje. Nasuprot tome službeni manjinski listovi, koji su se vazda hvalili svojim dobrim vezama s vodstvom Trećega Reicha i vrlo često putovali u Reich, ističu sada, kako se to preseljenje ne tiče jugoslavenskih Nijemaca, čije da pitanje zasad nije u tom smislu aktuelno itd. Od ostalih, neslužbenih glasila, kao što je »Die Donau« (Novi Sad), list njemačke katoličke manjine, koja se nikada nije dala pod vodstvo autoritativnih nacionalsocijalista, piše sada o toj stvari medju ostalim i ovo:

»Što će na ovo preseljenje još reći Nijemci u jugoistočnoj Evropi, to ćemo vidjeti, kad stvar postane ozbiljna. No nikako ne vjerujemo u ono, što čujemo sa mnogih strana: da mnogi nordijski čistokrvni, patentirani Nijemci, koji se nijesu mogli za sititi čestim naglašavanjem fraza o Reichu i narodnoj zajednici (Volksgemeinschaft), sad najednom zauzimaju stanovište protiv preseljenja. Svakako ćemo se pobrinuti, da nijedan od patentiranih rodoljuba ne izmakne ovoj svojoj časnoj obavezi, pa ćemo u svoje vrijeme o svemu jasno progovoriti.«

U vezi s time možemo navesti jednu pojavu posljednjih dana po našoj informaciji. Radi se o ovome. Ranije su godinama članovi naše njemačke manjine (valja iskreno napomenuti: ne svi) vrlo brižljivo prevrtali matične knjige župskih ureda, da bi dokazali svoje arijsko porijeklo za nekoliko koljena unazad. Sada na vijest, da će čistokrvni arijski, nordijski Nijemci iz istočne, južne i jugoistočne Evrope biti prisilno preseljeni natrag u Njemačku, počeli su ti isti (ne znamo, da li svi) čistokrvni ponovo tragati po matičnim knjigama, ne bi li ipak pronašli i neku ma i tanku ne-nordijsku, a još bolje nerijsku lozu svojih

predaka, koja bi ih spasila od preseljenja. Jer treba nekako dokazati, da krv, pleme nita nordijska krv, nije baš sasvim čista, jer oni tamo u Reichu ne žele tudje, pogane krvi. A to spasava od — preseljenja.

Tršćanski »Piccolo« u izvještaju svog dopisnika iz Beograda bavi se pitanjem preseljenja Nijemaca iz država jugoistočne Evrope. U prvom redu o ovom pitanju zainteresirana je Jugoslavija sa svojih 650.000 Nijemaca, zatim Rumunjska sa 800.000 i Mađarska sa 300.000. Želja Nijemaca, da povuče sve svoje manjine, smatra se kao nastojanje da se uklone sve mogućnosti budućih nesporazuma. O načinu, na koji će se repatriirati toliko stotina hiljada duša i kako će se riješiti važno pitanje od više milijarda privatnoga imetka, ne govori se ništa. O tome vlada apsolutna diskrecija.

»Hrvatska straža« javlja: Glasilo njemačke manjine u Jugoslaviji »Deutsches Volksblatt« polemizira s beogradskom »Politikom« u vezi s iseljavanjem Nijemaca iz južnog Tirola i pitanjem, da li je Jugoslavija interesirana ovim problemom, pošto u Jugoslaviji živi oko 450.000 Nijemaca, o čemu je pisala »Politika«. »Deutsches Volksblatt« navodi, da mu nije jasno zašto beogradski list u vezi s iseljavanjem Nijemaca iz južnog Tirola pravi opasku odnosno broja Nijemaca u Jugoslaviji i stanovništva jugoslavenskog porijekla u Njemačkoj, jer iseljavanje Nijemaca iz južnog Tirola vrši se na osnovu slobodne volje i stvar je naročito značajna, pošto u talijanskom području zadobivenom nakon rata ima Nijemaca, ali zato u Njemačkoj nema Talijana. Sigurno je da je i »Politika« osjetila ovu razliku, jer je s konstatacijom, da je i Jugoslavija interesirana u tom problemu dala i statistiku obostranih narodnih grupa u Jugoslaviji i Njemačkoj. »Volksblatt« neće da se izjašnjava, da li su ove cifre vjerodostojne, ali pada u oči da »Politika« u vezi s time ne ubraja lužičke Srbe u zajednicu južnih Slavena. »Volksblatt« dalje veli, da ne želi ponavljati ono što su se u pitanju iseljavanja Nijemaca već više puta izjasnili, nego će »Politici« samo predočiti, da se njeno izlaganje može shvatiti kao da ona pravi štimung za preseljenje jugoslavenske manjine iz Njemačke u Jugoslaviju na bazi rekompensacije. Zbog toga bi mi htjeli, veli »Volksblatt«, prije nego što u tom pogledu zauzmemo jedno stanovište u određenoj formi, sačekati da vidimo kakav će biti odjek članka »Politike« kod onih, koji su od ovog lista prvi put uvučeni u diskusiju.

TEMELJITA PROMJENA VLADE U ITALIJI

Na predlog pretsjedinika vlade Mussolinija talijanski je kralj primio demisiju ovih dosadanih ministara:

ministra za korporacije Lantini,
ministra za propagandu Alfieria,
ministra za valutu i devize Guarnieria,

ministra za saobraćaj Bennia,
ministra za javne radove Cobolli-Giglia,
ministra za zemljoradnju i šume Rossonia.

Osim toga primljene su ostavke: načelnika generalštaba i drž. podtajnika u ministarstvu vojnom Pariana, podsekretara u ministarstvu za avijaciju Vallea, podsekretara u pretsjedništvu vlade Medicia del Vascello.

U isto vrijeme imenovani su na njihova mjesta: ministrom za afričke kolonije Terruzzi,

za korporacije Ricci,
za narodnu kulturu Pavolini,
za valute i devize Riccardi,
za agrikulturu i šume Tassinari,
za promet Host-Venturi,
za javne radove Adelchi-Serena,
za šefa generalštaba general Graziani,
za podtajnika u ministarstvu vojnom general Soddu,

za podsekretara u ministarstvu avijacije Pricolo,

za podtajnika u pretsjedništvu vlade Russo,

za podsekretara za melioracije Nannini,

za unutarnju kolonizaciju Lombassa.

Ministrima, koji su dali ostavke Mussolini je upravio ručno pismo u kojem im zahvaljuje za njihov dosadašnji rad.

Isto je tako uvažena ostavka generalnog tajnika fašističke stranke Staracea, a na čije je mjesto imenovan Ettore Mutti.

Najznačajnije promjene dogodile su se na mjestu tajnika fašističke stranke i na mjestu šefa talijanskog glavnoga štaba.

Tajnikom fašističke stranke, koje je mjesto zauzimao Starace punih osam godina, postao je Ettore Mutti, dosadnji generalni konzul fašističke milicije. Kao nasljednik maršala Badoglia na mjestu šefa talijanskog generalnog štaba, došao je poznati talijanski voškovođa, maršal Graziani.

Ettore Mutti, novi tajnik fašističke stranke je — kako ističu talijanski listovi — jedna od najtipičnijih figura fašizma. Sudjelovao je u svjetskom ratu, a istakao se i u revolucionarnom periodu, koji je prethodio fašističkom pohodu na Rim. Isto tako sudjelovao je i u abesinskom ratu, te u ratu u španjolskoj. Rodjen je u Ravenni 22 maja 1902. Godine 1917-18 sudjelovao je u ratu, prekinuvši više tehničke studije, te je služio kao dobrovoljac u pješacstvu. Kasnije je sudjelovao kao legionar u D'Annunziovom pohodu na Rijeku. U fašističku stranku upisao se još u rujnu 1919. U borbama koje su se tada vodile u Italiji bio je nekoliko puta ranjen, a više puta odgovarao je i pred sudom. Sudjelovao je u pohodu na Rim. Od 1921—1929 bio je pokrajinski podtajnik u Ravenni. U abesinskom ratu sudjelovao je također kao dobrovoljac, a jednako i u španjolskoj. Vrativši se u

KALENDAR

2. XI. 1582. utemeljena je u Hrvatskoj prva gimnazija kod Pavlina u Lepoglavi.
3. XI. 1918. ušle su talijanske čete u Goricu.
4. XI. 1795. rodio se historičar Thomas Carlyle.
5. XI. 1916. proglašena je slobodna država Poljska.
6. XI. 1912. izabran je Wilson za predsjednika USA.
7. XI. 1918. utanačeno je primirje u svjetskom ratu.
8. XI. 1918. njemački car Vilim II. je abdicirao.
9. XI. 1882. prvi put pobjeđuje na izborima u Splitu hrv. stranka i Split postaje hrvatski.
10. XI. 1918. prestaje Austro-Ugarska monarhija kao država živjeti.
11. XI. 1927. sklopljen je Savez Jugoslavije sa Francuskom.
12. XI. 1927. SKLOPLJEN JE RAPALLSKI UGOVOR. ITALIJA DOBIVA ISTRU.
13. XI. 1918. Crnagora proglašuje ujedinenje s kraljevinom SHS.
14. XI. 1838. rodio se August Senoa.
15. XI. 1878. umro kipar Fernkorn, koji je izradio kip Sv. Jurja u Zagrebu.

Italiju sudjelovao je kasnije i u pohodu na Albaniju. Ettore Mutti odlikovan je s više odlikovanja.

Rodolfo Graziani rodjen godine 1882 posvetio se najprije studiju prava u Rimu, ali ga je prekinuo da se posveti vojničkoj karijeri. General Graziani osobito je poznat po svojoj službi u Libiji, gdje se istakao u borbi sa tamošnjim urođenjcima nesmiljenom strogošću i energijom. Bio je neko vrijeme viceguverner Cirenaike, kasnije je imenovan guvernerom i vojnim zapovjednikom u Somaliji. Po završetku abesinskoga rata, imenovao ga je Mussolini maršalom, a na to i potkraljem Abesinije. Kasnije mu je podijeljen naslov markiza. Nedavno mu je pak povjereno glavno zapovjedništvo južnih talijanskih armija.

Od ostalih novih ministara spominjemo Alessandra Pavolinia, koji je imenovan ministrom za narodnu kulturu. Na tome je mjestu do sada bio ministar Alfieri. Alessandro Pavolini je rodjen u Firenzi godine 1903. Članom je fašističke stranke od 1920. Pavolini je doktor prava i socijalnih znanosti. On je poznati novinar i književnik, suradnik milanskog »Corriere della Sera«.

Novi je minisar i Rječanin Host-Venturi. Rodjen je godine 1894. Kad je izbio svjetski rat stupio je u talijansku vojsku kao dobrovoljac. U Rijeku se vratio sredinom studenoga 1918. te je bio jedan od onih, koji su u ime Rijeke krenuli u Veneziju i tamo s D'Annunzиеm pripravili pohod na Rijeku.

Kako vidimo otišao je Tršćanin Cobolli-Gigli, a došao Rječanin Host-Venturi.

NOVINSKI GLASOVI O PROMJENI TALIJANSKE VLADE

Zagrebački »Jutarnji list« donosi ovu vijest iz Pariza: Rekonstrukcija talijanskog kabineta tumači se u Francuskoj kao znak, da Italija smatra svojom glavnom brigom održanje stroge političke nezavisnosti naročito prema Njemačkoj. Naglašava se da je Mussolini odavno namjeravao izvršiti jednu rekonstrukciju, koja u glavnom ima tehničko značenje ali utanoč tome značajna je činjenica, da su neki od članova kabineta bili u vladi onda, kad je njemačko-talijanski odnošaj bio najprijateljskiji. Starace i Alfieri naročito su bili smatrani kao najaktivniji zagovornici talijansko-njemačkog zbliženja, dok se njihov utjecaj kao »odgojitelja« talijanskih masa protezao kroz nekoliko godina.

Popodnevi listovi ističu važnost rekonstrukcije vlade, u kojoj se sada od starih ministara nalaze uz pretsjednika vlade samo još ministar vanjskih poslova grof Ciano, ministar pravde Grandi i ministar prosvjete Bottai, dok su svi ostali ministri promijenjeni.

»Narodno kolo« piše: Mussolini je izvršio velike promjene u svojoj vladi. Osobiti prijatelj Njemačke general Pariani morao je odstupiti, a zamijenio ga je Graziani. Šefom ministarstva propagande imenovan je Pavolini, strahoviti mrzitelj komunizma, kao i sadašnji generalni tajnik fašističke stranke Mutti. Ističe se, da Italija ostaje neutralna. Primjedbe engleske i francuske štampe povodom ovoga događaja dobro su primljene u Rimu.

NADZOR NAD KOLESIMA POOSTREN

Postojna, novembra 1939. — Cestna milica je znova začela izvajati z vso strogostjo cestno-prometne predpise nad vozili. Posebno pazijo cestni organi, da je vsako kolo opremljeno na zadnjem blatniku z rdečim kristalnim steklom. — Vsakega vozača ki ga dobe brez te varnostne naprave na licu mesta pozovejo da plača predpisano globo, ki znaša 10, 20 L. Če prestopnik nima pri sebi denarja in ne more takoj globo plačati, se mu ta potem administrativno izvršbe zviša na 25, 30 Lir. Kljub vsej strogosti in razmeroma visoki kazni, taksi pa je še vedno dosti nepredvidnežev, ki si ne omissijo vsega potrebnega pri nabavi kolesa, — tako, da ima cestna milica vedno dosti dela.

CIJENE KRUMPIRA I KUKURUZNOG BRAŠNA

Pula — Društvo trgovaca razaslalo je svojim članovima okružnico u kojoj im javlja nove cijene kukuruznog brašna i krumpira. Kukuruzno brašno smije se prodavati 143 lire kvintal na veliko, a na malo 1.55 lira kilogram. Cijena je krumpira počevši od 1. novembra 65 centezima kilogram za krumpir strane provenijencije, a 75 centezima za domaći krumpir.

MNOŽE SE, MNOŽE

Pazin. — Dvojke su dobili: Ivan Nefat iz Tinjana. Dragutin Blažina iz Labina i Jure Potok iz Piranštine. Blažina je dobio zbog toga nagradu od 600 lira, a Nefat i Potok svaki po 700 lira.

ZLOČIN ALI NESREČA?

Gorica, oktobra 1939. — V prvi polovici septembra je v goriški bolnišnici umrl 80 letni posestnik Vincenc Medvešek iz Bodreža. Medveška so našli na cesti teško ranjenega v bližini kanala. Takrat je izjavil, da ga je napadel Emil Zega zaradi denarja, ki naj bi ga ta oddal davkarji. Domačin pa je Medvešek dal drugačno izjavo, češ da je padel, ker je preveč pogledal v kozarec in se pri tem ranil. Oblasti so prijele Zego, ki pa je izjavil, da sta se on in Medvešek v miru pobotala zaradi omenjenega denarja in da ni prav nič kriv njegove smrti. Kljub temu so oblasti pridržale Zego zaenkrat v zaporu. S preiskavo nadaljujejo.

PLODOVI KRVAVIH ŽULJEVA

Pula — Mnogi naši ljudi, u potjeri za kruhom i zaradom, odselili su čak u Abesiniju, da bi prehranili sebe i svoju gladnu djecu kod kuće. Sada puljska prefektura javlja, da su ti radnici poslali tokom mjeseca kolovoza svojim obiteljima u Istri 48 poštanskih doznaka u ukupnoj svoti od 16.387 lira.

NAŠA DJECA U TALIJANSKIM ŠKOLAMA

Pula. — Zastupnik društva »Dante Alighieri«, koje je putem »Lege Nazionale« po hrvatskim selima u Istri, nagradio je našu djecu, koja su se iskazala dobrim uspjehom u školi. Svako je dijete dobilo diplomu i nagradu od 100 lira u gotovom novcu. Ta su djeca: Srećko Kirac i Rina Lazarić iz Medulina, Antun Mikulinić iz Vinkurana, Egidij Perić iz Vulture, Ljubica Vlašić iz Lavarige i Ana Buždon iz Šikica.

Ova je svečanost bila upriličena prigodom obljetnice fašističkog pohoda na Rim. Djeca su nastupila u uniformama malih bataliona u crnim fašističkim košuljicama.

SVEČENICI I POREZI

Pula. — Kako piše »Corrispondenza« iz Rima, svećenici imaju da plaćaju samo doprinose za osiguranje protiv bolesti, sušice, starosti i iznemoglosti, dočim su oslobođeni plaćanja doprinosa za slučaj nezaposlenosti, poreza na neženje, te taksa za vjenčanje i krštenje, što ih moraju plaćati muškarci prigodom svog vjenčanja i krštenja djece.

Povodom promjene vlade u Italiji osječki »Hrvatski list« donosi:

Bez sumnje da je staro načelo fašizma da od vremena do vremena dolaze na upravu države novi ljudi. Iz toga slijedi, da rekonstrukcija talijanske vlade nema nikakvo naročito značenje. Ona je u duhu fašističkih načela. Radi se samo o »izmjeni straže« kako se ova kve rekonstrukcije označuju u Italiji. Kako je grof Ciano ostao na čelu ministarstva vanjskih posala, to neće biti nikakvih promjena u vanjskoj politici. U ostalom zna se da je Mussolini onaj, koji daje ton i unutarnjoj i vanjskoj politici. Tako se tumači rekonstrukcija vlade u samom Rimu, odakle se oštro obaraju na sve vijesti koje su protivne ovakvom tumačenju.

Ipak se mora konstatirati činjenica da su iz vlade ispali ministar prosvjete Alfieri, koji je Italiju usko povezao s Njemačkom na kulturnom polju, da u vladi nije više ni general Pariani, jedan od čimbenika pri sklapanju njemačko-talijanskog »čeličnog pakta«, a da je novi generalni tajnik fašističke stranke Mutti izraziti protivnik boljševizma.

Nove osobe nisu vezane kao njihovi prethodnici ni za kakva lična poznanstva ili utanačene interpretacije stanovitih akata i sporazuma Italije sa drugim državama.

NOVE ODREDBE ZA OBNOVU VINOGRADA

U smislu nove uredbe o obnovi vinograda, koja je izdana kao nadopuna zakonu od 10 VI 1937, svaki seljak, koji hoće da posadi vinograd, mora napraviti molbu u kojoj ima da navede koju površinu zemlje hoće da zasadi vinovom lozom, koju vrst loze i koliko trsova od pojedine vrste. U molbi ima ujedno navesti da li je to stari vinograd, koji hoće da obnovi novim trsovima ili je to sasvim novi vinograd. Osim toga valja da točno označi odakle mu trse, koje hoće da zasadi, da li su iz njegovog vlastitog vinograda ili su sadnice iz kojeg državnog rasadnika. Kada je dobio

dozvolu mora vinograd obnoviti odnosno zasadi u roku od dvije godine. Ako toga u tom roku ne učini, dozvolu mu propada i mora podnijeti ponovno molbu. Ako obnova odnosno sadnja novih trsova ne prekoračuje broj od 30 trsova ne smatra se obnovom ni novom sadnjom, pa za tu količinu ne treba upće podnositi molbe. Ako je netko dobio odobrenje da može vinograd zasadiati odnosno obnoviti, pa mu se u roku od 4 godine pojedine sadnice ne bi primile može ih u tom roku obnoviti i ponovno zasadi, a da za to ne treba tražiti ponovnu dozvolu.

Iskaznic za aprovizaciju ne bo

Kakor smo že poročali, so v Italiji napravili ljudsko štetje, ki je imelo predvsem namen, da ugotovi številčno stanje v občinah. To je bilo sicer napravljeno, da bi se omogočila izdaja živilskih izkaznic, če bi se za to pokazala potreba. Italijanski listi so sedaj prinesli vest, da se je zaradi tega ljudstvo vznemirjalo in da so bili vsi prepričani, da ne bo dolgo, ko bodo uvedene te izkaznice. Toda listi pravijo, da je razburjanje nepotrebno, ker za enkrat Italija nima potrebe, da bi jih uvedla, kakor so to morale napraviti že nekatere neutralne države, da ne govorimo o vojskujočih.

Ne vedo za njo

Gorica, novembra 1939. — Mlada šivilja Marija Srebrničeva, nečakinja krškega škofa Srebrniča, je izginila z doma neznano kam. Starši so na vse strani poizvedovali, a zaman. Končno so vso zadevo vzeli karabinerji v roke in pričeli iskati po vsej Goriški toda prav tako zaman. Kot edino upanje jim je preostalo to, da je morda Marija odšla v Jugoslavijo, da bi obiskala svojega visokega sorodnika. Solkanski karabinerji so zaradi tega vprašali jugoslovanske orožnike na Krku, če je odbegla mladenka prišla na Krk, toda dobili so negativen odgovor. Staršem upanje, da bi jo našli živo in zdravo, vedno bolj upada in bojijo se, da se ji ni zgodila kaka nesreča.

DVIJE TEŠKE NESREČE U OPATIJI

Opatija — Autobus, koji vozi iz Opatije na Rijeku, otputio se prošle srijede oko 7 sati uveče prema Voloskom pun putnika. Kraj gostione Eden hitjući preteći neki vojnički auto, šofer je skrenuo na lijevo, ali nije opazio da se s te strane nalaze kupovi kamena tučenja. Nesreća je bila brzo gotova. Šofer je izgubio vlast nad volanom i autobus je udario svom snagom o obilježje drvo, koje ga je na svu sreću zaustavilo, jer bi inače završio u moru. Nastala je paklena lomljava stakala, krikovi ranjenih putnika, vapaji zgnjeničinih. Ranjeni su među ostalima ovi naši ljudi: 40 godišnja Marija Miklavž i dječak Franjo Brumac. Ostala trojica ranjenih su neki talijanski činovnici.

Druga nesreća dogodila se dan prije toga. Radnici su postavljali stupove za električni vod od Matulja do naselja Arsia kraj Labina. Stupovi su iz betona. Kada je stup broj 26 bio dogotovljen popeo se je na nj neki električar Filippini, Talijan rodom iz Pesara. Medjutim tek što se je popeo na vrh, na dnu stupa počelo je nešto kvrcati i kršiti se i prije nego su se radnici dosjetili što bi moglo biti stup se uz lomljavu srušio ravno na našeg radnika Dragutina Pošćića iz Matulja. Pošćić koji je nekada bio čuvar kabina u kupalištu ostao je na mjestu mrtav. Za sobom ostavlja ženu i dvoje djece. Bilo mu je 32 godine.

ISPRED GORIŠKEGA SODIŠČA

Zaradi kuhanja žganja je bil kaznovan Ivan Saksida, star 19 let iz Prvačine na 3 meseca zapore in 1570 lir denarne kazni, enako kazni je dobil 27-letni Josip Medvešek iz Kojškega prav tako zaradi tajne žganjekuhe. 48-letni Ignac Lizer iz Tribuše je bil oproščen. Osumili so ga, da je kuhel žganje. Oproščena sta bila Josip Uršič star 64 let in Alojz Stanič star 46 let oba iz Komna. Osumljena sta bila, da sta ukradla nekaj železja z vaškega pokopališča. Franca Severja, starega 63 let, iz Ribemberka, so osumili, da je gojil na vrtu tobak. Zaradi pomanjkanja dokazov je bil oproščen.

Ker je tihotapila saharin, je bila kaznovana 53-letna Marija Toplikar por. Jakomin iz Dornberga na 350 lir denarne kazni in plačilo sodnijskih stroškov pogojno. Zaradi istega pregreška sta bili kaznovani 45-letna Alojzija Štrefenfelj na 420 lir den. kazni in Angela Štrefenfelj stara 39 let na 44 lir den. kazni. Osem mesecev zapore je dobil 42 letni Milan Gregorič iz Renč, ker je izdal več ponarejenih menic.

Sneg toča in poplave

Trst, novembra 1939. — Mesec oktober je za slovo iznenadil svo deželo še s pravo poletno veliko nevihto, ki jih je bilo v zadnjem času že precej, toda zadnja se je odlikovala še posebno, po svoji sili. Najprej je nekaj dni brila burja in tu pa tam je padal dež. Končno pa je zmagal južni veter, ki je prinesel nad Trst nevihto velikega formata. Dne 28. oktobra, ko se slavi po vsej Italiji »pohod na Rim«, so se že na vse zgodaj oglasile podnebne sile. Med gromom in treskom je pričela prav na gosto padati toča velika kot golobja jajca, ki je pokrila ulice z 10 cm debelo plastjo. Med točo so tu pa tam padale snežinke. Že malo višje, na Opčinah, je padal sneg. Na kraški planoti pa se je za nekaj časa sneg tudi obdržal.

Jugoslavenski konzul na Rijeci premješten

Rijeka — Dosadašnji jugoslavenski konzul na Rijeci Hipokrat Balabanović premješten je u Ministarstvo vanjskih poslova, Beograd. Konzul Balabanović rodom je iz Bitolja. »Vedetta d' Italia« posvećuje mu prigodom odlaska sa Rijeke vrlo topli članak i ističe kako je on bio veliki prijatelj Italije, grada Rijeke i lista »Vedette d' Italia«.

POPRAVAK CRKVE U OPATIJI

Opatija. — Koncem prošlog mjeseca stigao je u Opatiju riječki biskup i tu je u općinskoj dvorani održao sastanak s nekim župljanima. Govorilo se o tome, kako bi se crkva Svetoga Jakova, koja je u derutnom stanju, popravila a po mogućnosti povećala i obnovila. Biskup je mišljenja, da crkva ima, naročito iznutra, izgled seljačke primitivnosti i jednostavnosti, pa da bi je trebalo ljepše ukrasiti.

Na prigovore župliana, da ne bi željeli da se starinski i intimni karakter crkve mijenja, biskup ili je mirio i konačno izjavio, da se u vanjski oblik čedne seoske strukture crkvice ne će dirati, naročito da se ne će dirati u karakterističnu jednostavnost pročelja, ali da bi želio, da se unutrašnjost, koja da je seljačka i neestetska, umjetnički restaurira.

NEVRIJEME UBILO ŽENU

Buzet — Nevrijeme koje je prije nekoliko dana ovdje vladalo počnilo je veoma mnogo štete. Vrijeme je tako zahladilo kao da smo usred najžešće zime. Ta je zima imala čak i jednu žrtvu. Na cesti između Buzeta i Lanišća nadjena je jedna šezdesetgodišnja starica jednog jutra smrznuta... Do sad nije još bilo moguće utvrditi njezin identitet, no predmišlja se da je dolazila od buzetske strane i da je nosila u mlin vrećicu kukuruza. Kraj nje je naime nadjena vrećica s brašnom, s kojim se je vjerojatno već vraćala iz mlina. Na putu ju je medjutim zateklo nevrijeme: bura i snježna vijavica i starica je klonula.

ZAPLENJENI KOTLI ZA ŽGANJE.

Košana, novembra 1939. — V teških časih in razmerah živijo naši ljudje in z vedno večjo skrbjo gledajo v bodočnost. Na vse načine si hočejo pomagati in se oskrbeti z najpotrebnejšim pred zimo. Radi hude suše med letom in neprestanega dežja v jeseni letina ni bila kaj preveč dobra, edino sadje je dobro obrodilo, posebno slive. Zato ni čudno, če si kmetje skušajo pomagati kot vedo in znajo ter je marsikoga zamikalo da kuha žganje in s tem kaj priloži. Tako je tudi v Ostrožnem brdu nekaj ljudi zamikalo, da od obilice sliv, ki jih niso mogli kam prodati skušajo žganje in to spravijo v denar. Toda imeli so smolo. Med kuhanjem so jih izsledili finančni stražniki, jim zaplenili 4 kotle ter jih ovadili oblastem, kjer se bodo morali zagovarjati radi prestopka ter verjetno plačati visoke kazni, ki so za ta prestopok določene.

DROBIŽ

— Gorica. — Umrli so: Komel Anton 75 let, Zelinšek Viktorija por. Žagon 57, Lisjak Draga 22, Ušar Anton 43, Plesničar Marija por. Plesničar 61, Vuga Amalija vd. Rijavec 51.

— Idrija. — 31-letni Medved Jakob iz Hotederšice je na praznik sv. Katarine obiskal starše v Idriji. Ko se je vračal na kolesu nazaj v Hotederšico, mu je počila zavora in Medved je zletel v prepad 5 m globok. Prepeličali so ga v idrijsko bolnišnico, kjer se bo zdravil 30 dni.

— Gorica. — V drugi polovici oktobra je mestni živinozdravnik urad ugotovil 8 primerov nalezljivih bolezni in to v kraji od Gorice do Cerknega. V večini gre za prašičjo rdečico.

— Trst. — Sednim trgovcem so zaprli trgovine za nekaj dni, ker so prodajali blago po višjih cenah.

— Trst. — Za novega tržaškega župana je bil imenovan adv. Luigi Ruzzier, ki je po rodu iz Pirana.

— Prvačina. — Karabinerji so aretirali 27-letnega Franca Čotarja iz Tabora pri Dornbergu zaradi pijančevanja.

— Trst. — V Meranu na Južnem Tirolskem je umrla v starosti 80 let Gilda Mayer roj. Ziifer, žena senatorja Teodorja Mayerja, ki je bil do pred nekaj let glavni delničar pri listu »Il Piccolo« in znan po svoji delavnosti v vrsti italijanskih iredentistov.

— Trnovo nad Gorico. — Za župana je bil postavljen dr. I. Grusovin iz Gorice.

— Trst. — Ker je prodajala kavo so Katarini Kavčičevi por. Furlan, zaprli bar.

— Trst. — Policija je aretirala 26 oseb, ki so kradle bencin družbama »Naf-ta« in »Aquila«. Uspelo jim je ukrasti 200 kvintalov bencina iz tankov in ga prodati. Vodja tatov je bil ravnatelj družbe Societa Anonima Prodotti Petroliiferi.

— Gorica. — Na dan Vseh svetih je bila pred velikim spomenikom padlim vojakom na Oslaviu žalna prireditev, ki so se je udeležile vse vojaške in civilne oblasti.

— Trst. — 15-letni Just Perluga si je pri padcu zlomil levo roko.

— Trst. — Umrli so: Pertot Franc 70 let, Pipan Marij 38, Gerdina Ivan 57, Škilan vd. Gerdol Marija 85, Vručić Melanija 31, Bradač por. Pangos Ana 79, Prodan vd. Martelanc Karolina 84, Trampuš Gabrijel 28, Glavič por. Fabjan Alfonz 73, Škodlar Josip 55, Pipan Karlo 53.

— Trst. — Pred tržaškim sodiščem je bil kaznovan Gustav Stopar, star 45 let, na 10 mesecev zapore, 2000 lir den. kazni pogojno in na povračilo 25.440.20 lir, ki si jih je prisvojil kot hišni upravitelj posestnice Bianca de Bacco.

— Gorica. — 19-letni Albert Štrukelj iz Loma nad Kanalom je bil obsojen pred goriškim sodiščem na 1 leto zapore, ker je ukradel kravo kmetu Leupuščku iz Loma ter jo hotel prodati na sejmu. — Sodišče je oprostilo sestri Olgo in Gizelo Petrevčič iz Ravnice zaradi pomanjkanja dokazov. Osumili so ju, da sta sodelovali pri splavu.

— Walsenburg, Colorado, USA. — Dne 3. oktobra je težkim telesnim poškodbam pri delu podlegel Joe Cuder, star 62 let in rojen v Trenti nad Bovcem v Soški dolini. Zapušča ženo in sina.

— Buenos Aires. — V tukajšnji naselbini je umrla Ida Mavec, stara 17 let in rojena na Primorskem.

— Trenta. — Karabinerjem sta 43-letni Andrej Kvert in 24 letni Ivan Kvert naznanila tatvino 12 koz in jagnjet.

— Soča. — Mariji Kavsovi vd. Flajs je zgorela baraka, v kateri je hranila gospodarsko orodje. Škode je za 1000 lir.

— Buenos Aires. — V torek, dne 26. septembra smo pospremili k zadnjemu počitku našega vipavskega rojaka Jožeta Furlana. Skupaj s svojim prijateljem in rojakom Tonetom Ferjančičem sta imela v najemu približno 300 ha zemlje v Piedras de Afilar 90 km od Montevidea. Pred šestimi meseci se je poročil, kmalu nato ga je zadela kap. Iskal je zdravja v bolnici v Montevideu in kakor hitro se je počutil bolje, se je vrnil na polje. Preveč je zaupal svojim silam. V nedeljo je podlegel drugemu napadu. Gospod Doktorič, ki ga je žena poklicala po telefonu, ga je previdel in se isto noč je za vedno zatisnil oči.

— Sao Paulo, Brazilija: Poročila sta se te dni Marijo Možetič iz Primorske in Otilija Elzo Groki, po rodu Braziljanka.

MALE VIJESTI

Koliko ima Talijana? — »Gazzetta ufficiale« od 21. oktobra o. g. objelodanjuje ove podatke o demografskom kretanju talijanskog pučanstva u mjesecu septembru: Sklopljenih brakova bilo je 29.386, novorođene djece 87.469, umrlih 41.383, razlika medju živim i mrtvima 46.086.

30. septembra 1939. broj žitelja u 98 talijanskih provincija iznosio je 44 milijuna 417 tisuća.

Tko ometa stvaranje balkanskog bloka? — Talijani neprestano ističu potrebu balkanskog bloka pod talijanskim vodstvom. Ostvarenje tog bloka ometaju — kažu talijanski listovi — nejasna držanja Turske i Bugarske. Trebalo bi znati, kažu ti listovi, da li će Bugarska ostati mirna i hoće li Turska Rumunjskoj priskočiti u pomoć, ako bude potrebno.

Ruska vlada je predložila litovski vladi, da bi se zamjenjalo 100.000 Litovcev, ki žive u blizini Litve u Beli Rusiji, za enako število Belorusov in Židov, ki žive v Litvi.

Italija je otvorila tri nove italijanske radio-oddajne postaje, in sicer Benetke, Verona in San Remo.

Talijanski radnici u Albaniji. — Agencija Stefani javlja iz Rima, da se je od veljače ove godine do listopada naselilo u Albaniji 5.000 radnika.

Talijansko naoružanje. — Prema službenim fašističkim podacima Italija je od dolaska fašizma na vlast utrošila 72 milijarde na kopnenu vojsku, 32 milijarde za flotu, 26 milijardi za avijaciju i jednu milijardu za mornaricu, ukupno 133 milijarde lira (oko 300 milijardi dinara).

Italija će izvoziti abesinsku kavu. — »Regime fascista« javlja, da su vlade abesinskih krajeva Galla i Sidama naredile, da se obrazuju konzorcijumi trgovaca kavom, koji će trgovinu kavom voditi po izvjesnom planu. Očekuje se da će kava iz Lechemti i drugih krajeva već iduće godine biti zrela za izvoz, kao što je dosada kava iz Harrara. Statistički je utvrđeno da produkcija kave u krajevima Galle i Sidama iznosi 50 posto cjelokupne produkcije kave u Abesiniji. Ta se produkcija može još i povećati, tako da će Italija postati potpuno nezavisna od uvoza kave iz Južne Amerike.

Talijanska poduzeća moraju obvezatno stvarati zalihe ugljena. — Stefani javlja, da je fašističkoj komori podastrt predlog zakona o obvezatnom stvaranju zaliha ugljena pri raznim poduzećima. Za sada će biti stvarane zalihe, koje bi dostajale za tri mjeseca, pribrojavši postojećim zalihama. Godinu dana nakon što ovaj zakon stupi na snagu, bit će zalihe znatno povećane.

Prodaja njemačkih brodova Talijanima. — Iz Trsta javljaju: U ovdajšnjoj luci bilo je na početku rata 20 njemačkih trgovačkih brodova. Sada su samo četiri njemačka, jer je ostalih 16 prodano talijanskim parobrodarskim društvima.

MANJŠINSKI PROBLEMI

U UKRAJINI I U BIJELOJ RUSIJI

RAZVLAŠĆENI SU SVI VELEPOSJEDI, INDUSTRIJE I BANKE.

Na službenim mjestima u Moskvi izjavljaju, da su sovjetske skupštine u nekadašnjoj poljskoj Bijeloj Rusiji i poljskoj Ukrajini, koje su prošli tjedan izabrane donijele zakon, prema kome se podržavaju svi veliki posjedi, bilo da su pripadali pojedincima ili pravnim licima (crkvama, ustanovama i sl.), zatim sva rudna bogatstva, sve šume, vodene snage i konačno sve velike industrije i svi novčani zavodi. Ti se zakoni već provode u život u obim pokrajina. Država će sve šume, rudarstvo, vodene snage, industrije i novčano poslovanje, urediti prema sovjetskim načelima.

RUSKE MANJINE U RUMUNJSKOJ

Ruske manjine u Besarabiji dobile su ista manjinska prava, kakva imaju njemačke i mađarske manjine u Sedmogradskoj. Kao i druge manjine u Rumunjskoj, ruska manjina nema pravo da organizira svoju vlastitu stranku ali može stupiti u rumunjsku »stranku ujedinjenja« pod istim onim uvjetima pod kojima i Rumunji. Vode ruske manjine već su stupili u ovu stranku.

»OSSERVATORE ROMANO« O SELITVI NEMCEV IZ JUŽNEGA TIROLA

Vatikansko glasilo »Osservatore Romano« je pretekli teden tolačil italijansko-nemški sporazum o preselitvi Nemcev iz Južnega Tirola in je med drugimi objavil te besede:

»Podpis sporazuma med Italijo in Rajhom glede prebivalstva Južnega Tirola nam nudi primer pravičnosti v nekem problemu, ki je povsem značilen za naš čas in ki nima podobnega v preteklosti: gre namreč za preselitev drugorodnega prebivalstva iz enega ozemlja v drugo. Ta problem je silno kompleksen, saj je duhoven, političen, ekonomičen in čestokrat tudi verski. Na eni strani zadeva pravice človeške osebnosti, vezi človeka z rojstnim krajem in z matičnim narodom ter imetje in delo posameznikov in družin, na drugi strani pa državo pri izvrševanju njenih pravic in pri zaščiti njenih interesov. Ta problem se tedaj nanaša na ravnovesje v odnosih med individualnim in socijalnim pravom, med prirodnim in političnim pravom.

Nato razpravlja vatikansko glasilo o raznih točkah tega problema in se ustavlja zlasti pri ljubezni do rojstne grude, ki zahteva največje človeško razumevanje, in zaključuje svoja izvajanja tako-le:

»Zdi se nam, da rešitev, ki se je dosegla s prijateljskim duhom med Italijo in Nemčijo glede drugorodcev v Južnem Tirolu, pomeni razumevanje in da ustreza harmoniji z najboljšimi prirodnimi čustvom, (namreč z ljubeznijo do rodne grude) ter da odstranjuje sleherni vzrok za bodoče spore. Medtem ko je za nemške državljane, ki samo biva na Južnem Tirolskem, vrnitev v domovino obvezna, je izselitev nemških drugorodcev prostovoljna. Ti so pozvani, da do 31. decembra izrečno izjavijo, ali hočejo ostati na rodni zemlji in ohraniti italijanske državljanstvo ali pa sprejeti nemško državljanstvo in se je izseliti v Nemčijo. Gre za izbiro, ki ob polni svobodi nudi pri eni ali drugi odpušči tolažbo,

da je vsak izbral ono, kar je po njegovem preudarku manj težko. Tej zaščiti zasebnega individualnega interesa in pravice stoji nasproti zaščita interes obeh prizadetih držav, ki ponovno potrjuje definitivnost meja ter jemlje na znanje izrečno voljo podanikov in tako odstrani možnost poznejših sporov. Kdor se bo odločil, da ostane tostran meja, postavljenih od Boga na Alpah, ne bo mogel zanikati, da dolguje velikodušnosti italijanske vlade to, kar je za sebe smatral za najdražje in najboljšo. To bo za njega ob potrditvi državljanske pripadnosti razlog za popolno javno aktivno lojalnost, ki bo s svojim zaupanjem zaslužila najbolj pristrčno in prijateljsko razumevanje.

ISELJENJE NIJEMACA IZ JUŽNOG TIROLA NIJE PRISILNO

Glasom ugovora što su ga predpošle subote sklopili u Rimu njemački poslanik von Mackensen i grof Ciano imaju se Nijemci iz Tirola preseliti u Njemačku u roku od tri mjeseca. Preseljenje Nijemaca — ističe se u tom ugovoru — je dobrovoljno.

U smislu ustanova tog ugovora svi će Nijemci iz Južnog Tirola slobodno i bez vanjskog upliva do 31. decembra 1939. dati jednu izjavu, da li žele ostati u Kraljevini Italiji i zadržati talijansko državljanstvo ili žele primiti njemačko državljanstvo i iseliti u Njemačku.

PRENOS NJEMAČKE IMOVINE IZ JUŽNOG TIROLA

Rim. — Prenos imovine Nijemaca iz Južnog Tirola, koji sele u Njemačku izvršit će se na osnovu nedavno sklopljenog sporazuma po specijalnom tečaju od 4.50 lira zajednu njemačku marku. Izvršiti će se većinom putem kompenzacija za imovinu Talijana u Austriji, Sudetima i Memelu. Ostali dio pokrit će se realizacijom talijanske imovine u staroj Njemačkoj.

ŽIDOV I ITALIJI

Rim. — Službeno se javlja, da je od 86.401 Židova u Italiji, njih 20801 unesen u popis onih »koji su zaslužni za Italiju« te ne podpadaju pod rasne zakone. Ostale se molbe još ispituju, a računa se, da će više od polovine imati tu povlasticu.

MANJINE U RUMUNJSKOJ NE SMIJU IMATI SVOJE STRANKE

Demantiraju se vijesti strane štampe, da je mađarskoj manjini dozvoljeno osnivanje političkih stranaka. Prema postojećim zakonima to nije moguće jer u Rumunjskoj postoji samo jedna stranka i u toj stranci narodne manjine imaju svoje predstavnike.

DJEČJI VRTIĆI U JULJSKOJ KRAJINI

U Julijskoj Krajini i Južnom Tirolu djeluje već 20 godina školsko društvo »Italia Redenta«. Ministar prosvjete povjerio je tom društvu osnivanje seljačkih škola i dječjih zabavišta u tim krajevima. Ove godine postalo je pohađanje tih škola obvezatno za svu djecu od 4 do 6 godine. U tim dvjema pokrajinama ima ukupno 300 dječjih zabavišta sa 15.000 djece i 426 seljačkih škola sa 12 hiljada učenika. Osim toga održavaju se još i večernji tečajevi i tečajevi za talijanski jezik.

VANJSKO POLITICKO PREGLED

BUGARSKA DOBIVA DOBRUDŽU I IZLAZ NA EGEJSKO MORE?

»United Press« javlja iz Bukurešta, da će sredinom studenoga biti održan u Bukureštu sastanak predstavnika balkanskih država. Misli se, da će Bugarska dobiti teritorijalne koncesije od Rumunjske, a osim toga vjerojatno i pristup na Egejsko more.

»Gazzetta del Popolo« (Rim) prenosi bez komentara slijedeći dio članka berlinskog lista »Deutsche Allgemeine Zeitung«: »Engleska dakle hoće rat? Ona će ga imati! Engleska nije dopustila da se bez pribjegavanja oružju, Njemačka afirmira kao najmoćnija kontinentalna sila, ali će Njemačka ipak postići taj cilj. Istočna Evropa već ide svojoj novoj sudbini, protivno volji Velike Britanije. Pitanja Dardanela, Crnoga mora i Sredozemnog mora riješit će se redom, pod njemačko-ruskim uticajem, a balkanske države gravitirat će ekonomski sve više prema Njemačkoj.

NOVE RUSKE PRIDOBITVE

Zasedbo vzhodnega dela bivše poljske države je Rusija pridobila 196.000 kvadratnih kilometrov zemlje, na kateri prebivajo večinoma Belorusi in Ukrajinci. Belorusi prebivajo na 110.000 kv. km s 4.800.000 prebivalcev, ukrajinsko ozemlje pa obsega 86.000 kv. km s 8 milijoni prebivalcev. Od teh trinaest milijonov je preko 7 milijonov Ukrajincev, a Belorusov je več kakor 3 milijone, poleg tega je še en milijon Poljakov in en milijon Židov. Poljske oblasti pa so na tem ozemlje naštele nič manj kakor 5 milijonov Poljakov.

SOVJETSKO GLEDANJE NA TALIJANSKO-JUGOSLAVENSKO SPOROVE

U članku »Čičerin o rusko-jugoslavenskim odnosima« u zadnjem broju zagrebačkog tjednika »Nova Rijec«, bivši jugoslavenski poslanik u Berlinu dr. Josip Smodlaka opisuje jedan svoj tajni sastanak s pokojnim sovjetskim komesarom za vanjske poslove Čičerinom godine 1929. pa medju ostalim spominje i ovo: »Ja mu rekoh — kaže Smodlaka — da je moje lično mišljenje da bi za Jugoslaviju bilo uistinu dobro kad bi u međunar. životu mogla računati na Moskvu kao na prijatelja. Ali da je kod nas, bez obzira na razloge, koji vode našu vladu a koje se može lako pogoditi, uzdržano povjerenje u sovjetsku politiku, naročito nakon jednog govora jednog sovjetskog predstavnika u Italiji o našoj zapadnoj granici. Ovaj govor, koji je dirnuo u veoma osjetljivo pitanje, da se veoma bolno dojmio našeg svijeta, naročito Slovenaca i Hrvata. Južni Slaveni bili su naviknuti da ruski narod podupire njihove narodne aspiracije, pa je novi protivni stav Moskve proizveo ovaj put veliko razočaranje.

Čičerin mi odvrati, da Sovjeti nisu garantovali nijednoj državi, pa ni Italiji granice, koje su bile određene bez njihova sudjelovanja, a da ne valja davati pretjeranu važnost jednom govoru izrečenom na banketu...«

ALBANIJO NASELJUJEJO

Italijanski listi poročajo, da je izseljeniški komisariat izdal 5000 delavcem dovoljenje, da se preselijo v Albanijo in to v zadnjih devetih mesecih.

MORE UZ ISTRU

Jadransko je more, kako znamo, tek je dan zaliv Sredozemnoga mora. Taj se zaliv u svom donjem dijelu naziva Jonskim, a u gornjem Jadranskim morem, koje se na svom završetku rašlja u dva velika zaliva: u Tršćanski i u Kvarnerski, koje dijeli šiljasti jedan trokutni poluotok: Istra. Kao granica medju Jonskim i Jadranskim morem uzima se obično demarkaciona linija, koja se pruža od Otranta u Apuliji do Glosse u Albaniji. To je ujedno i najuža širina Jadrana, nalik na uska jedna vrata. Ime Jadrana ili starinski Adria nastalo je po svoj prilici prema mišljenju mnogih pisaca, od nekadašnjeg gradića Aadria kraj Rovinja, koji je nekada ležao na samoj obali morskog, no danas je već udaljen nekih 12 milja. Drugi opet hoće da se Adria prozvala po napuljskom gradiću Atri, koji da je nekad takodjer ležao na moru, a sada je uslijed nanosa od njega udaljen oko 4 milje.

Morsko dno Jadrana je uglavnom muljevito. Povučte li čovjek crtu od Trsta do Premanture, najjužnije točke Istre, i iznevjeri li na tom sektoru dubinu mora, vidjet će da nigdje ne prelazi dubinu od 120 do 130 stopa.

Redovitu cirkulaciju mora čine plima, osjeka i strujanja. Razlika izmedju plime i osjeke kreće se izmedju 1 do 6 stopa, a ovisi o mjesnim prilikama, kretanju vjetrova, odnosno o stanovištu sunca ili mjeseca naprama zemlji. Najveća je osjeka u veljači, a najveća plima u rujnu. Za mlađog i punog mjeseci plima je veća nego li za drugih dviju mijena Morska struja struji od Krfa do Mletaka. Zapravo struji od Epira uz dalmatinsku obalu prema kvarnerskom zalivu, koga siječe i promiče se

zatim dalje uz zapadnu istarsku obalu prema Mlecima.

Glavna struja udaljuje se od obale negdje više negdje manje. Gdje je obala kamenita i trma strujanje se jedva osjeća. U većim zalivima struja se osjeća dosta daleko čak do deset milja od obale. Često se puta daleko od obale vidi valjanje valova, a da uopće nema ni daška vjetera. Djelovanje struje ne seže dublje u more nego možda 20 do 25 stopa, pa je to i uzrok, što je malo jači vjeter znade izbaciti iz njenog redovitog toka.

Početkom ekvinocija more zna biti vanredno burno i valovito, pa se ladje u to doba drže uvijek kraja. Dok je zapadna obala Jadrana na sjeveru muljevita, puna laguna i nepodesna za pristajanje, a zimi maglovita i vjetrovita, istočna je obala naprotiv neobično pitoma i blaga, puna zaliva i pristaništa.

Istočna obala počinje kod Devina i zakreće prema Trstu. Tu je obala dosta krševita i slabo napućena. Tu počinje goli Kras, melankolično područje bure. Ovaj dio zapravo ne spada pod Istru. Mali devinski zaliv leži izmedju tršćanskog i tržičkog zaliva. Kod Barkovlja otvara se prva ugodna i lijepa uvalica, kakvih ima više što okružuju sam Trst, kao Rojan, Sv. Ivan, Žavle i dr. Kod Žavla započinje zapravo obala Istre. Ta je niža, pitomija i plodnija od kraškog predjela izmedju Devina i Trsta. Tu se nižu vinogradi, maslinici i žitna polja na kojima se lelija zlatno klasje.

Kod Poreča počinju se dizati iz mora otoci i otočići. Ti su otoci uglavnom krševiti i kameniti, pa se tek na rijetkima od njih može što zasaditi. Najveći su od njih Brionski otoci, koji leže nasuprot Jadranskoj uvali. Na zapadnoj obali ima dosta

uvala: Milje, Koparski zaliv s gradićem Koprom, Piran, Daila, ušće Mirne, Poreč sa otočićem Sv. Nikole, Vrsar, Limski zaliv, Rovinj, Brionski otoci, Pula, Medulin, ušće Raše, Krnica, Kromac, Došćica, Rabac, Plamin, Draga Mošćenička, Lovran, Ika, Ičići. Volosko i konačno najsjevernija točka Kvarnera Preluka.

Dok je istočna obala Istre stopotno u hrvatskim rukama, jer je tamo svaki pedali zemlje u rukama naših ljudi, koji su svi od reda vrsni pomorci i mornari, na zapadnoj obali ima sva sila talijanskih naselja. Talijani su se tu skupili u utvrđene gradove, a kako je ta strana Istre bila sto-

ljećima u rukama Mlecana, to su se ti gradovi neprestano obnavljali prilivom novih i novih kramara i trgovčica, čiji su potomci ostali tamo do dana današnjega.

Naš je narod međutim u svojoj vjekovnoj čežnji za morem probio i taj latic i dobro do mora na deset mjesta i to: kod Žavla, Lazareta, Strunjana, Savudrije, Lovrečice, Vabriga, Funtane, Peroja, Štinjana i Premanture. I tako je Istra izuzev nekoliko talijanskih gradića, koji — kako ono jednom prilikom reče — nijesu drugo nego par puceta na velikom hrvatskom kaputu, bila sva u rukama Hrvata.

FILOKSERA U ISTRI

Trsna už nazvana »filoksera« bila je sve do 1880 godine u Istri sasvim nepoznata. Do tada se gojila tzv. stara loza, čije je grožđe bilo odlično, a vino izvanredno ukusno. Te godine po prvi se put pojavila ta dotad nepoznata bolest u dragi Siole. Odmah se sastala komisija, koja se nije baš pokazala osobito sposobnom. Predložila je, da se unište svi tamošnji vinogradi i to se je faktično izvršilo kroz tri godine do god 1883. Na savjet nekog ravnatelja Hugensa prestalo se je s posvemašnjim uništavanjem vinograda, nego se je sjeklo vinograde samo na periferiji, kako bi se obranilo zdrave i očuvalo neokužene trsove u sredini. Na tom se radilo do 1885 godine i to je koštalo pokrajinu 30.000 forinti. Kasnije se je uvelo američko trsje, kojim se je već prije pokušalo obnoviti vinograde u Francuskoj i Italiji. Ministarstvo u Beču nije isprva bilo s time sporazumno. Godine 1866 konačno je ministarstvo ipak dozvolilo da se uveze iz Francuske u Istru nekoliko vrsti američkih trsova, koje se je kod nas i množilo, pa je

uskoro bilo u pokrajini oko 100.000 oije pova. Godine 1887 ponovno je naručeno iz Montpelliera 20.000 američanskih rasadnika, ali su skoro svi putem uginuli, jer su stigli prekasno.

Filoksera je međutim i nadalje nesmanjenom žestinom harala, pa je 1892 bilo već 1200 hektara zemljišta okuženo filokserom. Da bi se obnovilo vinograde trebalo je barem 10 mil. trsova, ali je vlada pravila uvozu američkih rasadnika velike poteškoće. U roku od 10 godina smanjila se proizvodnja vina u Istri za 50.000 hektolitara.

Stara loza je polako nestajala, a nado mjestila je američanska, što je koštalo mnogo muke i truda naše očeve. Nekako na početku 1914 bili su skoro svi vinogradi obnovljeni. Međutim 1918 kad je Italija okupirala Istru i počela konkurirati svojim jeftinim južnotalijanskim vinima, naše je vinogradarstvo sasvim propalo.

Sve uložene muke i znoj otaca bili su uzaludni. Vinograde se počeo krčiti i nastupila je era »žitnih bitaka«. Sve većma se je počela osjećati potreba kruha, a ne vina...

VIJESTI IZ DOMOVINE

TALIJANSKA ODLIKOVANJA U ŠIBENIKU

Šibenik. Kao posljedica lanjskog posjeta talijanske mornarice u Šibeniku podijeljena su sada raznim ličnostima visoka talijanska odlikovanja. Kotarski pretstojnik Šime Urlić postao je komendatorom, a lučki kapetan Nikola Purin i šef policije Dr. Zoričić odlikovani su redom talijanske krune.

Isto su tako odlikovani talijanskim odlikovanjima i mnogi oficiri jugoslavenske ratne mornarice. Ordenom talijanske krune odlikovani su kapetani bojnog broda Tomić, Domajnko, Saski, Krizomali. Ordenom Sv. Mauricija: kapetani fregate Ahlin, Lapetić, Vekarić i potpukovnici Drenić i Dobrić. Križem viteza talijanske krune: poručnici bojnog broda: Blazin, Hudeček, Mihoviović, Lah, Vukanović i Tomazeo.

MELO HRVATSKOG KOMPOZITORA IZVADJA SE U TRSTU

Zagreb. — Prigodom svečanog otvorenja nove koncertne sezone u Trstu će biti izvedena »Simfonietta« od Borisa Papandopula, poznatog zagrebačkog skladatelja. Listovi javljaju da se sprema i nekoliko gostovanja zagrebačke filharmonije u Trstu.

ZAGREBAČKI KOMORNI ORKESTAR U ITALIJI

Zagreb. — Zagrebački komorni orkestar polazi u nedjelju dne 12 o. mj. na turneju u Italiju.

Društvene vijesti

DRUŠTVA ISTRA I ORJEM U NOVOM SADU UJEDINILA SU SE

Novi Sad. — Na Svisvete održan je u Novom Sadu sastanak predstavnika dvaju naših društava, ISTRÉ i ORJEMA koja posljednjih godina nisu živjela u najpriateljskijim odnosima. Kako je poznato, isprva je u Novom Sadu postojalo samo društvo ISTRA, koje međutim mnogim naročito mladim članovima nije izgledalo dosta borbeno, pa su osnovali novo društvo ORJEM, koje je neko vrijeme izdavalo čak i svoj vlastiti list. Kako pak ovakove prilike nisu pogodovale pravilnom razvoju ni jednog ni drugog društva to se je u posljednje vrijeme povela akcija da se suprotnosti između obim društva izgleda i da se društva fuzioniraju, kako bi se sjedinjenim silama moglo pristupiti novim elanom rada.

Napori, koji su u tom pravcu vršeni, doveli su do željenog rezultata i tako je na Svisvete upriličen sastanak, kome je prisustvovao i predsjednik emigrantskih udruženja iz Beograda Dr. Čok, pa je donesen zaključak da se društva ujedine. Dogovoreno je, da se u najskorije vrijeme održi skupština na kojoj će se prihvatiti nova pravila, koja se sada izrađuju. Društvo će se po svojoj prilici odsada zvati »ISTRA-ORJEM« u koliko glavna skupština drukčije ne odluči i ne pronadje jedno zajedničko ime.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

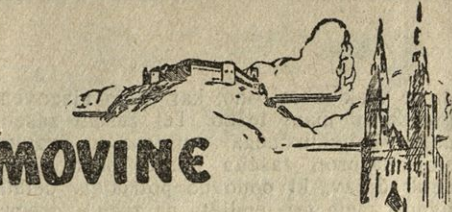
Koji su Istrani maturirali na Rijeci god. 1869-70?

U sušačkim »Primorskim novinama« objelodanjen je prije nekog vremena interesantan feljton o školskim prilikama na Rijeci godine 1869-70. Iz tih bilježaka razabiremo, da su te godine maturirali na riječkoj gimnaziji mnogi naši istarski javni radnici, među njima Eugenije Kumičić i Anton Korlević, te Matko Mandić.

Eugen Kumičić, najbolji istarski književnik, koji je poslije šenoe igrao najvidniju ulogu u hrvatskoj literaturi, a koji se istakao i u političkom životu kao žestoki pravaš, izgleda da u gimnaziji nije bio baš najbolji djak. Tada su se u katalog unosili djaci ne po alfabetskom redu nego po uspjehu, a naš je simpatični Jenio Sisolski u katalogu bio negdje među posljednjima.

U nižim razredima t. j. od 7 do 5, nalazimo i druga svima nam dobro poznata imena. Tu je Dr. Matko Luginja, narodni borac i otac Istre, kasnije hrvatski ban, pa Ante Dukić (ne znamo da li je to bivši advokat i neko vrijeme načelnik pazinski ili je to naš poznati pjesnik i pisac učitelj Ante Dukić, autor »Dnevnik jednog magarca«) i još neki.

Interesantne su zadaće, naročito one iz hrvatskoga jezika, koje su se zadavale djacima. Među ostalima dobili su u V. razredu ovu zadaću: »Moje rodno

KOMEMORACIJA VLADIMIRA GORTANA

Zagreb. — Omladinci članovi pokreta ZBOR, održali su u nedjelju, 15 listopada komemoraciju Vladimira Gortana povodom desetgodišnjice njegove smrti.

ISTRANIN DR. ZLATAN RUŽIĆ PREUZE O »JUGOSLAVENSKI LLOYD«

Privredni list »Jugoslavenski Lloyd« u posljednje je vrijeme doživio evo već drugu promjenu. Njegov prvotni vlasnik i ravnatelj Jozo Lakatoš predao je nema tome dugo vlasništvo lista dotadašnjem glavnom uredniku Ivanu Malinaru. Sada pak Ivan Malinar javlja, da sva svoja prava i dužnosti, prema tome dakle i vodstvo i uređivanje predaje poznatom privrednom stručnjaku i publicisti Dru Zlatanu Ružiću, koji da je i do sada bio vanjski suradnik lista. Dr. Zlatan Ružić je Istranin iz Kaštelira, a docent je na visokoj komercijalnoj školi u Zagrebu.

»OBZOR« O NAŠEM SURADNIKU PROF. DR. L. ČERMELJU

Zagreb. — Povodom 50-godišnjice prof. Dra L. Čermelja registrirao je poznati publicista Dr. Ivan Esih u zagrebačkom »Obzoru« taj jubilej, istaknuvši sve što je jubilarac pisao o hrvatskom kulturnom životu.

PROSLAVA JADRANSKOG DANA U DRUŠTVU ISTRA NA SUŠAKU

Sušak. — Društvo ISTRA na Sušaku lijepo je, iako skromno proslavilo ovogodišnji Jadranski dan u uforak dne 31 listopada. Inicijativa je potekla iz omladinskih redova, ali je bio prisutan i lijep broj starijih članova, koji su se pozivu poletnih omladinaca rado odazvali. Djak Trgovačke akademije Ivan Črnja održao je vrlo lijepo predavanje o značenju Jadrana u životu hrvatskoga naroda, iznesavši veliku važnost mora, s kojim smo povezani s cijelim svijetom. Predavač je na kraju istakao, da čemo to more, po kojemu i nešto značimo, čuvati i očuvati makar se od nas zahtjevale i najveće žrtve.

IZ DRUŠTVA »ISTRA« U SUŠAKU.

Sušak. — U subotu 11. studenoga o. g. održati će Omladinska sekcija društva »Istra« u Sušaku članski sastanak. Budući da je na dnevnom redu jedno zanimljivo predavanje, pozivaju se svi članovi društva da prisustvuju toj priredbi. Predavanje počinje točno u 7 sati na večer, a održaje se u društvenim prostorijama Strossmayerova ulica 6, priz.

PREDAVANJE O KVATERNIKU.

Sušak. — U nedjelju 5. studenoga održao je u Udruženju djaka Drž. trg. akademije u Sušaku jedno vrlo uspješno predavanje g. prof. Ivan Dorčić, koji je rodom iz Pazina. Gosp. prof. Dorčić govorio je o temi: »Dr. Eugen Kvaternik i Rakovička buna«, pa se je u svom razlaganju u više navrata dotakao položaja Istre i njenog odnosa prema Hrvatskoj, polovinom prošloga vijeka.

Posljednje vijesti iz Istre

SPOMENIK MSGR. BELETU

Gorica, novembra 1939. — V nedjeljo, dne 22. okt. je bil na pokopališču v Sempasu postavljen nagrobni spomenik prero-nu umrlemu slovenskemu pisatelju in kanalskemu dekanu msgr. Venceslavu Beletu.

NAŠLI TRUPLO FINANČNEGA STRAŽNIKA

Gorica, novembra 1939. — Kmetije iz Grgarja so našli v bližini Prevala v nekem grmu truplo finančnega stražnika (brigadirja), ki je bil umoren že pred enim letom. Domnevajo, da je bil ubit s strelom iz revolverja. S preiskavo nadaljujejo.

SMRTNA NESREČA S STRELIVOM.

Bovec, oktobra 1938. — 13-letni Adol Černuta je našel na Rombonu 65 milimetrsko granato in jo pričel odpirati s kladivom. Nastala je eksplozija, ki je fantu odnesla roko in mu odprla trebuh. Po kratki nezvesti, se je spet osvestil in je imel kljub velikim ranam še toliko sile, da je prišel do doma. Tu se je zgrudil na tla. Starši so poklicali takoj šoferja, da bi ga odpeljal v bolnišnico. Toda deček je že med potjo umrl v avtomobilu.

KAŽNJENI TRGOVCI

Poreč. — Zbog neodržavanja propisanih cijena kažnjeni su ovi trgovci: Sime Legović (sada Legovini!) iz Baderne. Božo Ruppenna (nekada Ruppenovič, poštar) iz Baderne. Ivan Zakaj (Zaccal) iz Svetoga Lovreča Pazenatičkog, Dušan Beškovića i Oktavijan Katić iz Velog Lošinja.

LIKVIDATOR TOLMINKE HRANILNICE.

Z dekretom ministrskega predsednika je bil imenovan za likvidatorja tolminske kmetijsko-obrtniške posojilnice adv. Karlo Venturi.

POMANJKANJE CEMENTA.

Trst, novembra. 1939. — V letošnjem letu je bila v Trstu precej živahna gradbena delavnost privatnikov. — Pred kratkim pa so na vseh novogradnjah delo ustavili, cement pa so oblasti zaplenile, seveda proti odškodnini. Ta ukrep je gotovo v zvezi z odlokom za preskrbo države s potrebnimi rezervami produktov in materijala, da bi se potrošnja zgotovila samo za nujnejše primere.

TEČAJ NJEMAČKOGA JEZIKA

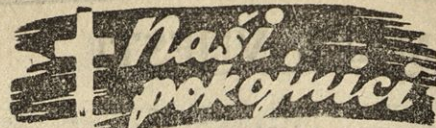
Pula. — U Puli će se otvoriti tečaj za učenje njemačkog jezika, u koji će se moći upisivati oficiri milicije. Do sada još nije otvoren tečaj hrvatskog jezika, čak ni za šegre po trgovinama, koji dolaze u svakodnevni kontakt sa seljacima, koji osim hrvatskoga ne znaju ni riječi talijanski.

ZARADI MAŠČEVANJA

Pred tržaškim sudišćem se je morala zagovarati Marija Zegarjeva zaradi dejanskega napada na poljskega čuvarja Franca Fonda iz Bazovice. Kakor znamo, je ta 10. julija t. l. padel v prepad in se ubil, kar smo tudi v našem listu pisali in o njem še posebe. Ko je bila Zagarjeva vprašana, zakaj ga je napadla, je izjavila da je to storila iz maščevanja, ker ji je bil dolžan nekaj denarja, kar pa je pred sodniki zaničala. Dobila je 100 lir denarne kazni.

PREFEKT OBISKAL IDRIJO.

Gorica, novembra 1939. — Pretekli teden je goriški prefekt Caveni obiskal Idrijo. V spremstvu drugih odličnikov si je ogledal predvsem rudnik in se interesiral za njegovo delovanje. Ogledal si je tudi občino ter še nekatere druge javne zgradbe.

† FRANJICA ZUGLIA

Dne 29 prošlog mjeseca umrla je u sanatoriju u Rovinju, u 71 godini života, nakon operacije Franjica Zuglia, rođena Goltan, rodom iz Gračišća kod Pazina. — Prevezena je na pokop u Pulu, gdje je živjela sa svojim mužem i kćerkama.

Pokojničinom sinu sveučilišnom profesoru u Zagrebu, z dru Srećku Zugliju naše iskreno sauešće, a pokojnici bila laka istarska rodna gruda.

† MINKA DR. ŠORLIJEVA.

Dne 2. novembra je u Zagrebu u sanatoriju umrla za Minka dr. Šorlijeva, soproga našega rojaka in pisatelja dr. Iva Šorlija, stanuiodčega v Mariboru. Pokojnico so prepeljal v Ljubljano in jo pokopali na pokopališču pri Sv. Križu dne 4. novembra. Teško prizadetemu rojaku dr. Ivi Šorliju izražamo naše globoko sožalje.

† HINKO SIROVATKA

nenadano je nakon kratke teške bolesti umro prošle subote, dne 4 ov. mj. u Dubrovniku, gdje je pokopan prošle nedjelje.

Blagopokojni Hinko Sirovatka, poznati je nacionalni i kulturni radnik. Rodio se je u Zagrebu godine 1876. U mladid je godinama organizirao u Zagrebu Hrvatsku radničku stranku, koje se je kasnije priključila Hrvatskoj stranci prava. — Kasnije je otišao u Ameriku kao politički emigrant. U Americi je radio agilno i uspješno među hrvatskim iseljenicima, saradnjivo je gotovo u svim onamašnjim iseljeničkim listovima, a u Čikagu je dapače izdavao vlastiti list »Hrvatska zastava«. Vrativši se u domovinu svagdje je aktivno sudjelovao, u svim narodnim poslovima, a osobito u iseljeničkim organizacijama. Tako je bio predsjednikom Organizacije iseljenika u Osijeku, zatim odbornikom Središnje Uprave saveza iseljenika u Zagrebu i starateljem iseljeničke turističke domaćinske škole u Vignju na Pelješcu.

Velik je bio prijatelj bivših sada pokojnih istarskih hrvatskih narodnih vođa prof. Vjekoslava Spincića, dra. Matka Luginje, dra. Matka Trinajstića i drugih, uvijek se je zanimao za braću Hrvate u Istri. — Bio je višegodišnji predsjednik Podružnice Jugoslovenske matice u Osijeku, koju je bio podigao na zamjernu visinu, a od godine 1934 dalje član upravnog odbora Jugoslovenske matice u Zagrebu.

Ostavljajući gospođu Mariju rođenu Krizman, sina Vladimira, studenta prava, sina Branka, oficira-kapetana u Cettinju, kćerku Bošku udatu za g. dra. Mrvoša u Sl. Požegi, kćerku Danicu udatu za Nikolu Laszowski, unuka Božu Laszowski i mnogobrojnu ostalu poznatu rodbinu.

Ovima i ostaloj mnogobrojnoj rodbini izrazujemo naše iskreno sauešće. a blagom pokojniku bila trajna i harna uspomena u narodu.

IZ UPRAVE

Colja Zdenko. Beograd. — Sa zadnjim iznosom koji ste nam dostavili podmirena je Vaša pretplata do 31. decembra 1940.

ZA ISTARSKI DOM »BANA LAGINJE«

Gosp. S. V darovao je za gradnju Doma Bana Luginje 50.— Din, umjesto vijenca na grob pok. majke prof. Srećka Zuglia. Najljepše zahvaljujemo.

smiju misliti na onaj radosni dan, kad Vaše lice ugledaju, te iz Vaših ustiju dođu, kako je s našom sestričom istarskom. Ne raduju se onomu što mi povedati bude te, er to ne može biti nego žalostno; nu se raduju, što suditi mogu, da iz Vaših ustiju utehu zaslišu, kako tu žalost po nastojanju Vašem u radosti promenit obmislište. Do onoga časa (i ako Bog da skoro) evo Vam knjižice, koja je nikla ne znam ni sam kako. Pošaljite Vam još devet drugih, koje Vaš pošlje moj prijatelj Mate Baštian iz Trsta, a rodom Vaš zemljak. Kad me budete Vam, možemo obilati i ob onom progo varat, što moja knjižica gata, i što da ti nimo, ako nismo radi živi se ukopat. Da mi nije sad pisarije za sve strane i razpo šiljanja te mučice moje, mnogo Vam toga veče uspišah, er s kim da bude sladji dogovor nego s onim, koga ono boli, što i tebi boli, koji ono misli, što i ti misliš.

Bog Vam daj zdravlje i sretno biskupovanje, a ja sluga Vaš što mogu ponizniji
Frane Kurelac.

JOŽA LOVRENČIĆ: »SHOLAR IZ TRENTÉ«

Avtor je na zelo spreten način uporabil pravljico o šolarju, ki se je hudiču zapisal in jo spremenil v krasen ep, v katerem v najlepši obliki ovekoveči gornjo dolino reke Soče: Opiše Trento, ki jo omenja že Baumbach v Zlatorogu, nadalje Bovec in Kobarid kakor tudi pot do Čedad. Knjiga je opremljena z bogatimi in tudi zanimivimi opombami, tako s krajevnimi kakor tudi zgodovinskimi podatki in je tudi v tem delu precej zanimiva. — S to knjigo je

zopet opisan del naše zaslužnjene domovine. Morda spada prav ta kot z izvirom bistre Soče med najzanimivejše predele one zemlje, ki smo jo zgubili in je zato »Sholar iz Trente« za »Kaplanom Cedmacom« zopet lep prispevek k bogatitvi one literature, ki opisuje našo zaslužnjeno domovino.

Ep iz XVI. stoletja. Založila Jugoslovenska knjigarna v Ljubljani 1939. Strani 248. Cen: broširanemu izvodu — izdaji za dijake 28 dinarjev. Ponatis iz »Dom in sveta«.

SEPTEMBERSKA ŠTEVILKA »NJIVE«

Slovenska revija »Njiva«, ki izhaja v Buenos Airesu, ima v septemberski številki sledečo vsebino: Vojna v Evropi; A. Mozetič: Spomini; M. Šimčič: Čez Karpate v Turkestan; Sahovski turnir v Buenos Airesu; Vesti iz naših organizacij; F. B.: Kriza gledališča; Raznoterosti.

DOBRODELNA AKADEMIJA V PRID.

M KOGOJA.

Dne 3. t. m. je bila v ljubljanski operi dobrodelna akademija, katere dobiček je šel za bolnega skladatelja našega rojaka Mariia Kogoja. Ob tej priliki sta vodilna slovenska dnevnika prinesla tople kritike o njegovem delu.

ŠIRITE „I S T R U“

Urednik: ERNEŠT RADETIC. — Odgovorni urednik: IVAN STARI, Zvonimirova ul. 48, III kat. — Vlasnik: Izdavač: Konzorcij »Istra«. Masarykova ul. br. 28a u Bro. telefona 67-80. »Istra« izlazi svakog tjedna u petak. — Broj cekovnog racuna 36.789. — Pretplata za cijelu godinu 48 d., za pola godine 24 d. za inozemstvo dvostruko za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasi se racunaju po cjeniku. — Tisak: Jugoslovenska stampa. — Za tiskaru odgovara: Rudolf Polanovic, Zagreb, ulica br. 131. Sukupisi se ne vraćaju.